Т-ва. Асіґнованя мусять бути підписані головою, секретарем і скарбничим або їх заступниками. § 20. Для ревізії й догляду за діяльністю інституцій товариських вибирається на загальних зборах Ревізійних Рада з 5 членів і з заступників. § 21. Т-во має печатку з своєю назвою.

З'їзд Товариства Українських Поступовців.

25 і 26 марта одбувся перший прилюдний з'їзд „Товариства Українських Поступовців" в залі Педаґоґічного музею в Київі.

На з'їзді були делеґати від громад Полтави, Чернігова, Харькова, Одеси, Житоміра, Кам'янця-Подільського, Катеринослава, Петрограда, Москви, Єлисавету, Сумів, Сосниці, Кременчука, Переяслава, Костянтинограду, Умані, Винниці, Катеринодара, Гадяча, Лубень, Золотоноші і инших міст і містечок України.

Делеґати привезли багато цікавих новин з України і розповіли докладно про діяльність своїх громад. Це все, що розказували делеґати, має незабаром опублікувати Рада Товариства.

З'їзд одбував засідання по дячі на день. На обговоренню було поставлено найважніші питання сучасного українського життя і винесено резолюції, котрі тут подаємо. Разом з тим містимо доклад секретаря Ради Т-ва С. О. єфремова, з якого можна довідатись про діяльність цього Товариства, що заступило в нашому національному рухові колишні „Громади".

Постанови.

1. З'їзд українських поступовців признає і буде підтримувати Тимчасовий Уряд.

2. Замість старої назви „Товариство Українських Поступовців „що виникла через тодішні обставини, прийняти нову, що відповідає головним його основам—отже буде називатись: Союз українських автономістів-федералістів".

3. Автономні організації, що входять в склад союза, або окремі групи в них можуть вільно належати до тих або инших партій.

4. В справі автономії України З'їзд постановляє:

Негайно, всіма силами і засобами утворювати автономію України. Вжити заходів, щоб надати їй як найбільшого авторитету на організаційних зборах усіх груп людности України, а остаточну санкцію перенести на Установчі зборе всеї Росії.

5. З'їзд доручає Раді Союза зібрати комісію, що розробила б та склала проект автономії України.

6. Що до инших народів на Україні рішено:

в загальний організаційний статут автономії України внести принцип забезпеченя прав національних меншостей, а тим часом негайно здійснювати на практиці.

7. Для найближчого часу завдання такі:

а) організація сил українських;

б) організація виборних комітетів на місцях;

в) обєднаня широких народніх мас нагрунті економичному, політичному та культурному;

г) поворот на Україну інтелігентних працьовників, що живуть по-за-межами її;

д) використувати досвід галичан, що тепер в Росії;

8. Звернути увагу на організацію учительства, духовенства, селян. Дбати про заснування Селянського Союзу.

Що до реальної роботи моменту, то треба:

Негайно приступити до націоналізації всіх громадських установ на Україні.

Рада союза має розробити план націоналізаціи та як її здійснити.

9. Покликати до участи в загально-національних видатках громадські інституції, а Рада нехай розробить і здійснить проект Українського Національного Банку.

10. Послати телеґраму Новому Урядові:

„Союз українських автономістів федералістів на з'їзді 25—25 березня в Київі постановив підтримувати Тимчасовий Уряд і доручає в справах Союза представництво Українському Національному Комітету з О. Г. Лотоцьким на чолі".

Промова секретаря Ради Товариства Українських Поступовців, С. єфремова, на з'їзді 25 березня,

Панове Товариство!

Сьогоднянні збори становлять граничний стовп різку межу, в житті нашого Товариства, як і цілого українського народу. Вперше ми робимо свій з'їзд не в тісних приватних помешканнях, не потай у катакомбах, а в широкому зібранні, прилюдно, перед усим вільним та широким світом. Звичайно ми починали свої зїзди з читання протоколів попереднього з'їзду. Думаю, що замісць звичайного протокола тепер годиться подати хоч в коротеньких словах історію нашого Товариства, одкладаючи докладніші відомости на спокійніші часи.

Наше Товариство Українських Поступовців (федералістів), що виставило на своїм прапорі лозунги автономизма, федерализма й народоправства, мало своїх попередників—у тих громадах, що почали творитися на Україні з початками національного відродженя. Першою замітною такою громадою було приснопамятне Кирило-Мефодіївське Братство, що зазнувалося тут, у Київі, р. 1846-го поставивши своєю метою здобути волю українському народові й федерацію вільній Слов'янщині. Доля цієї першої громади української добре відома. Шевченко, Куліш, Костомарів і инші роками заслання й неволі відпокутували свої благородні заміри і реакція спинила розвиток українських організацій. І тільки на прикінці 50-х років знов же у Київі появляється українська громада з молодих тоді студенти (Антонович, Михальчук, Познанський, Житецький і ин.), яка згодом увібрала в себе найкращих заступників українського руху (Драгоманов і ин.) і під назвою „Стара громада" дожила аж до наших часів. Разом народились українські громади й по инших містах на Україні, як от у Полтаві (Пільчиков, Кониський і ин.), Чернігові (Глібов), Харькові, Одесі Єлисаветі, то що.

Хоча ці всі громади були в постійному контакті між собою й провадили українську роботу порозумівшись, але між ними не було міцних організаційних звязків, які витворює тільки єдина, спільна організація. Спроби такої організації в загалі почалися вже з 60-х років, але в певні організаційні форми вилились вони тільки в кінці XIX століття. А саме—влітку р. 1897 в Київі зібрано чисельний з'їзд з заступників тодішніх українських громад, з ініціативи небіжчиків В. Антоновича й Ол. Конисього, що перед тим особисто об'їхали Україну й повсюду присоглашали громадян до заснованя всеукраїнської організації. Матеріяльними коштами допоміг небіжчик В. Симиренко.

Цей з'їзд і положив підвалину нашого Товариства Українських Поступовців, хоча воно спершу звалося просто Всеукраїнською Організацією. Завданням її було зібрати всі сили українські сили, розпорошені по місцях, і поєднавши їх, спільними силами виступати на боротьбу за національні права українського народу в Росії. Стояли тоді темні часи політичного пригноблення; спеціяльно щодо українства ще непорушно панував режим Іозефовичевого акту 1876 року. Виявляти не це, організація повинна була стати строго конспіративною. Складалася вона з місцевих українських громад, звязаних в федеративну спілку. Виконавчим органом була виборна Рада, що містилася в Київі, а законодатним—періодичні з'їзди, що відбувалися спершу тричі, потім двічі на рік. По первах допускалися в склад організації, опріч громад, і поодинокі люде—з умовою, що вони зробляться організаційним зерном з якого має виростити громада. Становище українства в Росії за тих часів надало певний характер нашому Товариству. Це була спілка людей з неодинаковою політичною ідеологією, але всі вони приймали національні постулати українства,—тим то і вся організація дбала головним чином про задоволення національних потреб українського народу. Робота її найбільше виявлялась в пропоганді ідеї українського національного відродженя, в гуртованні й організації свідомих елементів, заснованні нових громад по місцях, в розповсюдженні української книжки (перша українська книгарня в Київі), видавництві („Вік"), формуванні української організованної думки і т. п. Це була переважно культурна робота в національних формах, яка мусіла поволи підвалини, створити грунт і людей для майбутніх політичних організацій, які повинні були повести на українському грунті, скоро зріст українства дав би до того можливість. Не маючи певної політичної програми, бувши безпартійною, ця організація проте була виразно демократичною своїм напрямом і не цуралась політичних виступів. З них зазначити мушу тут найголоснішний—пам'ятну маніфестацію р. 1903 в Полтаві під час одкриття пам'ятника Котляревському. Це перша українська національно - політична маніфестація була переведена по плану, виробленому на з'їзді нашого товариства.

Вже тоді прочувались ознаки грядущої революції, котра й загорілася р. 1905. Помалась партійна диференціяція українства, і з лона нашої організації вийшло дві партії—радикальна й демократична, які нарізно істнували не довго і р. 1906 поєдналися під назвою демократично-радикальної партії. Партійне життя і робота одтягли були на якийсь час увагу од нашого Товариства, але все ж таки й тоді воно дало почин багатьом організаціям, що виявили себе на ниві української роботи (більшість української преси, „Просвіт", видавництв і т. п.). Незабаром всеросійська реакція принесла надзвичайно важкі умови для партійних організацій—і разом з тим іде на-ново оживленя нашого безпартійного Товариства. Р. 1908 новий з'їзд відновив давній статут Товариства, поклавши в основу його домагання автономії України, федеративного устрою держави й парляментарного ладу. На цій основі з'єдналися всі старі й новотворні українські громади, принявши з тактичних міркуваннів скромне ім'я Товариства Українських Поступовців.

Десят літ по тому Товариство провадило свою роботу, не виявляючись на-верх, але всюди силкуючись здобути вплив і направити українську національну работу в один жолоб—націоналізації всіх сторін життя на Україні. Культурна робота, політичні виступи, блокування з чужими поступовими організаціями для здобуваня політичної волі, участь у виборах до Державної Думи, зносини з її фракціями, поновленя союза автономистів - федералістів з заступників недержавних націй та російських федеративних елементів, кристалізаваня української громадської думки—це тільки частка тієї роботи, яка займала Товариство, що захопляє всі ширші круги українського громадянства.

Серед такої інтенсивної роботи нас захопила світова війна і разгром усіх українських здобуткіп попереднього часу. І тут Товариство силкувалось задержати свою організацію, творчу ролю, надолужуючи те, що вривала з наших рук темна реакційна сила, спекулюючи на знищенні українства. І коли українські елементи вийшли чистими і незаплямленими з цього вселюдського катаклізму, то велика частина цього належить нашому Товариству. Вже перший за часів війни з'їзд (вересень 1914 р.) проголосив тези гасла української орієнтації, що зробились потім гаслами всего, що кровна справа українського громадянства. Перша декларація, вишущена цим з'їздом, справу війни ставила на єдино можливий для нас ґрунт—інтересів народніх мас і застерегала перед шовіністичним заслїпленням та захопленням псевдо-визвольним чадомадирала машкіру з того ніби патріотичного трансу, в який впало мало не все громадянство в Росії, навіт недержавних націй. Разом з тим ми закликали до боротьби з реакцією та урядом за справжню волю, особливо використовуючи ґаебні події з окупації Галичини.

Ті ж самі думки наше Товариство висловлювало і в инших своїх виданнях та деклараціях, з яких остання була випущена в січні цього року й присвячена справі війни та згоди. В період нової революції ми увійшли з так само чистими руками і не маємо каятися в тому, що хоч коли-небудь себе сплямили спільною роботою з офіціяльною Росією.

Починається нове життя для України. Починається воно і для нашого Товариства. На нашу думку роля його ще не зіграна до краю й воно може стати ще в великій пригоді як готова організаційна сила, як осередок гуртуваня українських сил—на працю для добра нашого рідного краю і всього українського народу.

На селі.

(Враження).

Цілий тиждень довелося мені пробути на селі в Київському повіті. Довелося розмовляти з селянами більшости сел Бородянської і Макаровської волости. Своїми враженнями я і хочу поділитись.

Перше питання, яке само собою ставиться людям, що зараз були на селі—чи розбіраються в сучасних подіях, чи зрозуміли вони суть і значіння переворогу, як ставляться селяне до до нової волі? Не дуже розбираються, але все ж таки зрозуміли, що настав новий—час, який принесе щось краще народу. „Гірше не буде"—чуєш одностайну відповідь на питання—„як тепер буде". Селяне ще не знають, що саме буде нового в державі, не бачуть ще тих нових форм, в які виллється нове життя народне, але твердо знають, що назад нема вороття, і не тільки що гірше, але і так, як було, не буде, не може і не повинно бути.

Чи знають на селі про причини перевороту? Знають. Економічна розруха, народні злидні, до яких привів старий уряд своїм хазяйнуванням, зрада царської сем'ї й прибічників, що власні інтереси ставили вище інтересів держави і народу, гніт монархічно-поліцейського режиму, що душив народ і його живі сили—змусили робітників і салдатів Петрограду вирвати владу з рук царя і передати її людям, яким вони могли б довіряти. Цей переворот був з радістю прийнятий і признаний армією і всім народом. З цього розуміння безпосередніх причин революції випливає відношення селян і до всіх тих питаннів сучасного моменту, що стали на чергу дня.

Ніхто не жалує за царем, з легким серцем і без жадної ломки свого світогляду вони прийняли факт знищення царизма і можна з певні-